

Naslov članka/Article:

Kako nastane otrok?

Delo z viri in vpeljava elementov formativnega spremljanja v učni sklop (3. razred)

How a Child is Formed

Working with Resources and Including Formative Monitoring Elements in the Learning Material (Third Grade)

Avtor/Author:

Anja Šter

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Razredni pouk št. 1/2020, letnik 22

ISSN 1408-7820

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2020

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/razredni-pouk/>

Anja Šter,

Osnovna šola Predoslje
Kranj

Kako nastane otrok?

Delo z viri in vpeljava elementov formativnega spremljanja v učni sklop (3. razred)

IZVLEČEK: V prispevku so predstavljene izkušnje pri izvedbi sklopa *Kako nastane otrok* v 3. razredu. V poučevanje so bili vključeni elementi formativnega spremljanja. Učenci so se ob skrbno načrtovanih učnih aktivnostih učili drug od drugega. Nova spoznanja o nosečnosti, razvoju otroka in porodu so pridobivali s pomočjo različnih virov (knjig, slik, filmov). Razmišljali so o namenih učenja, sodelovali pri določanju kriterijev uspešnosti in zbirali dokaze o svojem učenju. Učenci so ugotovili, da sta bila skupinsko delo in delo z viri uspešna. Refleksija učencev je bila spodbudna in izrazili so željo, da bi se še večkrat učili na takšen način.

Ključne besede: poznavanje okolja, formativno spremljanje, razvoj otroka, kriteriji uspešnosti, delo z viri

How a Child is Formed

Working with Resources and Including Formative Monitoring Elements in the Learning Material (Third Grade)

Abstract: The article describes the experience in executing the learning material *How a Child is Formed* in third grade. The teaching included formative monitoring elements. Students learned from one another while participating in carefully planned learning activities. They acquired new knowledge about pregnancy, child development and birth by using various resources (books, pictures, movies). They reflected on the learning objectives, collaborated in defining the success criteria and collected evidence about their learning progress. They discovered that teamwork and work with resources were effective. Student reflection was encouraging and the students expressed their desire to learn in this way more often.

Keywords: learning about environment, formative monitoring, child development, success criteria, work with resources

Uvod

Pri poučevanju najmlajših učencev in učenk si postavljam vedno nove izzive. Transmisijski model pouka, pri katerem je v ospredju učiteljevo posredovanje znanja, v smislu prenašanja, mi nikoli ni bil blizu. V svoji praksi pogosto uporabljam vključevanje dela po skupinah in učenje v parih.

Tema o nastanku novega življenja se mi je za tretješolce zdela vedno zahtevna. Odločila sem se, da jo bodo učenci spoznavali tako, da bodo čim bolj aktivni, jaz pa jih bom vodila in usmerjala pri dejavnostih.

V šolskem letu 2018/19 smo se kot šola vključili v dveletno razvojno nalogo Zavoda RS za šolstvo, Formativno spremljanje v podporo vsakemu učencu in razvoj vključujoče šole. V lanskem šolskem letu sem se udeležila nekaj seminarjev in različnih delovnih srečanj učiteljev o formativnem spremljanju. Dobila sem mnogo zanimivih idej, spoznala več primerov dobrih praks in se odločila, da elemente formativnega spremljanja v pouk postopoma vključujem tudi sama.

Ideja – aktivni učenci, učitelj vodi in usmerja

Izkušnje iz preteklosti, ko so učenci poslušali mojo razlago, so me spodbudile, da v letošnjem letu temo o nastanku oziroma razvoju otroka zastavim drugače, in sicer po načelih formativnega spremljanja. Želela sem, da so učenci aktivni, bolj zavzeti ter radovedni. Moja vizija je bila, da se bodo ob skrbno načrtovanih učnih aktivnostih in vprašanjih učili drug od drugega in si

med seboj pomagali pri pridobivanju novega znanja, jaz pa jih bom vodila, spodbujala ter jim dajala sprotne povratne informacije, ki jih bodo usmerjale naprej. V poučevanje sem vključila elemente formativnega spremljanja, in sicer namene učenja in kriterije uspešnosti, dokaze o procesu učenja in doseganju znanja, povratno informacijo, vprašanja v podporo učenju ter samovrednotenje in vrstniško vrednotenje (Novak in drugi, 2018).

Kako načrtovati delo?

V učnem načrtu Spoznavanje okolja (Kolar idr., 2011) je v sklopu *Živa bitja* zapisan cilj, da učenci ob koncu tretjega razreda vedo, kako otrok nastane, se razvija v materi, se rodi in raste.

Zasnovala sem učni sklop *Kako nastane otrok*, kjer smo spoznali celoten proces od nastanka, razvoja in rasti otroka pa vse do poroda in novorojenčka. Nova spoznanja o nosečnosti, razvoju otroka in porodu so učenci pridobivali s pomočjo različnih virov (knjig, slik, filmov). Za obravnavo te vsebine sem predvidela štiri pedagoške ure. V učbeniku je vsebina zajeta v kakšnem odstavku ali dveh in učenci si tako predstavljen koncept težko zapomnijo, zlasti še, če preberejo le besedilo polno novih izrazov. Vsebinsko o nadaljnjem razvoju in rasti otroka smo obravnavali v naslednjih učnih urah, ko smo zaključili z omenjenim sklopom.

Učencem sem napovedala vsebino približno teden dni pred učenjem in jih spodbudila k razmišljanju ter jih povabila, da so svoje znanje delili s sošolci in z mano.

Kaj so učenci povedali?

»Mama je noseča in ima v trebuhu dojenčka. Dojenček je v trebuhu devet mesecev. Nosečnica hodi k posebnemu zdravniku na pregled. Ko je dojenček v trebuhu, mamico brca. Mamici je slabo, ko je noseča.«

Vprašala sem jih, ali jih zanima, kako nastane novo življenje, kako se razvija otrok? Spodbudila sem jih, da na listek zapišejo, karkoli jih o tej temi zanima. Dogovorili smo se, da bomo poiskali odgovore na vsa njihova vprašanja.

Učenci so zapisali naslednja vprašanja, ki so mi bila v pomoč pri načrtovanju nadaljnjega dela:

- Zakaj dojenček v trebuhu brca?
- Ali je v trebuhu tema?
- Kako dojenček diha v trebuščku?
- Kako zdravniki vejo, kdaj mora dojenček iz trebuha?
- Kako lahko dojenček sploh pride v trebuh?
- Kako se dojenček v trebuhu premika in kdaj mora jesti?

- Kako je dojenček povezan z mamico?
- Kdaj dojenčku začnejo rasti kosti in žile in možgani?

Presenečena sem bila, koliko podrobnosti jih zanima. Ugotovila sem, da so se nove teme zelo veselili. Med odmori so se pogovarjali o tem, nekateri so razlagali, kaj so jim že povedali starši doma. Razpravljali so o tem, da se morata imeti mami in ati rada, da nastane dojenček. Nekateri so poročali, da so kot dojenčki v trebuhu močno brcali in posredovali svojo telesno maso ob rojstvu. Ob ogledu fotografij so primerjali poraščenost lasišča (barvo, dolžino, gostoto las), ki so jih imeli kot novorojenčki.

Ugotavljanje predznanja

Učenci so dobili učni list z vprašanji, na katera so morali samostojno odgovoriti. Odgovore učencev smo skupaj pregledali in jih vrednotili. Glede na pravilnost svojih odgovorov so nato učenci pobarvali »obrazke« ob zastavljenih trditvah in tako pridobili vpogled v svoje predznanje. Če učenec na vprašanje ni znal odgovoriti ali je odgovoril napačno, je pobarval rdeč obrazek, če je odgovoril nepopolno, je pobarval rumen obrazek, v primeru pravilnega odgovora pa zelen obrazek.

Ugotovili smo, da nihče v razredu ni znal razložiti, kako pride do oploditve. Prav tako niso znali odgovoriti na

vprašanji, kako nastanejo dvojčki in kaj je popkovnica. Zato so vsi učenci pri teh trditvah pobarvali rdeč obrazek. Dogovorili smo se, da bodo odgovore poiskali sami s pomočjo različnih virov.

Načrtovanje namenov učenja in kriterijev uspešnosti

Učencem sem zastavila vprašanje, kako si predstavljajo, da so nastali? Nekateri so priznali, da o tem pravzaprav niso nikoli razmišljali.

Z vprašanjem sem želela spodbuditi njihovo radovednost in zanimanje za vsebino. Največ njihovih odzivov je bilo v smislu: vem, da me ni prinesla štoklja, ne vem, kako sem sploh prišel v mamin trebuh, ali pa, kako nastanejo dvojčki?

Skupaj smo na tablo narisali »stopnice znanja«. Najprej smo na dno dali sliko dečka in deklice, ki nimata znanja o določeni temi, porajajo se jima vprašanja in sta v dvomu. Na vrh pa smo postavili sliko dečka in deklice, ki sta spoznala nekaj novega, dobila sta idejo ter se nekaj novega naučila. Odkrivali smo, kakšno pot moramo prehoditi, da bomo na koncu tudi mi na vrhu, polni novih znanj in uspešni.

Na tla sem razporedila različne fotografije, liste s pojmi in vprašanji, ki so bili povezani z nastankom novega

Najprej odgovori na vprašanja, nato v tabeli označi kakšno je tvoje znanje.

- 1) Kdo je potreben, da nastane otrok?
Mamica
- 2) Razloži, kako pride do oploditve.
?
- 3) Kako nastanejo dvojčki?
?
- 4) Poimenuj del materinega telesa, v katerem se razvija otrok.
V trebuhu
- 5) Koliko časa traja nosečnost?
9 mesecev
- 6) Kaj je popkovnica?
?
- 7) Razloži, kaj je to ultrazvok?
Naprava za gledanje dojenčka v trebuhu
- 8) Poimenuj dogodek, ko se otrok rodi.
Rostro
- 9) Kako se imenuje otrok, ko se rodi?
Novorojenček

PRED OBRAVNAVO UČNE SNOVI			
TRDITVE			
Vem, kdo je potreben, da nastane otrok.			
Znam razložiti, kako pride do oploditve.			
Vem, kako nastanejo dvojčki.			
Znam poimenovati del materinega telesa v katerem se razvija otrok.			
Vem, koliko časa traja nosečnost.			
Vem, kaj je popkovnica.			
Znam razložiti besedo ultrazvok.			
Znam poimenovati dogodek, ko se otrok rodi.			
Vem, kako se imenuje otrok, ko se rodi.			

Slika 1: Predznanje učencev (vprašanja in trditve).

življenja. Z učenci smo se pogovarjali, kaj od prikazanih dejavnosti bi znali sami narediti, torej kaj jim je najlažje. Povedali so, da bi najprej prepoznali določene fotografije in znali opisati, kaj je na njih. Določili smo 1. stopnico znanja. Razmišljali smo, kaj bi bilo nekoliko težje, kako bi znanje nadgradili. Predlagali so, da bo na 2. stopnici, razumevanje novih pojmov, ki jih bodo znali uporabljali pri opisovanju. Na tleh so ostala še vprašanja, povezana z nastankom in razvojem otroka. Učenci so menili, da je podati odgovor na zastavljeno vprašanje še težje, in tako smo postavili še 3. stopnico. Najtežje se jim je zdelo nekemu razložiti celoten potek nastanka novega življenja in razvoja otroka, zato je bila najvišja, 4. stopnica, samostojna razlaga. Nato smo oblikovali še kriterije uspešnosti.

Uspešen bom, ko bom:

- 1. stopnica:** prepoznal in opisal fotografije;
- 2. stopnica:** razumel nove pojme in jih uporabljal pri opisovanju;
- 3. stopnica:** znal odgovoriti na vprašanja povezana z nastankom in razvojem otroka;
- 4. stopnica:** samostojno razložil, kako nastane otrok.

Dokazi učenja in sprotne povratne informacije

Učence sem spodbudila k razmisleku, kje bi lahko poiskali informacije, ki nas zanimajo o nastanku in

razvoju otroka. Takoj so predlagali obisk šolske knjižnice in iskanje podatkov na internetu. V knjižnici so ob usmeritvah knjižničarke poiskali knjige z naslovom: *Lukec dobi sestrico, Zakaj smo fantki in punčke?, Kako sem prišel na svet?, Od kod prihajajo dojenčki?* in *Pričakujemo dojenčka*.

Slika 3: Knjige, povezane z nastankom otroka.

Učence sem z vprašanji usmerjala k razmišljanju, kako naj v knjigah poiščejo prave informacije, ki jih zanimajo. Hitro so ugotovili, da jim ni treba prebrati cele knjige in da si lahko pomagajo s knjižnim kazalom. Kazalo jih je usmerilo na določen del knjige, kjer so lahko našli iskane informacije. V knjigah so iskali še podnaslove, pregledali so slikovno gradivo ter brali besedilo ob njih. Ugotovili so, da so pomembne besede poudarjene, prebrali in izpisali so si razlago določenih besed. Ko so učenci uporabljali različne vire, so večkrat pogledali

Slika 2: Stopnice znanja.

naše kriterije uspešnosti, ki so bili zapisani na šolski tabli.

Dogovorili smo se, da naslednji dan lahko v šolo prinesejo še kakšno knjigo, ki je povezana z dojenčki. Nekaj knjig sem prinesla tudi iz občinske knjižnice.

Naslednjo uro sem na tla razvrstila različni slikovni material: moškega in žensko, ki se imata rada, jajčece in semenčice, oploditev, nosečnice z različno velikim trebuščkom, nosečnico na pregledu, ultrazvočni posnetek, porod, novorojenčka in inkubator. Učenci so slike pregledali, jih poskusili poimenovati ter urediti v pravilo zaporedje, od nastanka in razvoja otroka, do poroda. Ugotovili so, da ne poznajo še vseh poimenovanj in besed, s katerimi bi opisali slike. Spodbudila sem jih, naj še enkrat poiščejo podobne slike v knjigah, preberejo besedilo ob njih in si med seboj pomagajo pri iskanju in razlagi novih besed.

Delo po skupinah

Skupaj smo naredili načrt dela po skupinah. Vsaka skupina bo s pomočjo vprašanj spoznala določeno obdobje razvoja otroka. Prva skupina bo raziskala oploditev, druga skupina prve mesece nosečnosti, tretja skupina drugo polovico nosečnosti, četrta porod in peta skupina nedonošenčke in dvojčke.

Naključno so se razdelili v skupine. Vsaka skupina je imela na voljo knjige in dostop do interneta. Skupinam sem podala natančna navodila za iskanje informacij v različnih virih. Učencem so bili v pomoč tudi kriteriji uspešnosti dela s pomočjo virov. Pri delu jih je vodil delovni list z vprašanji.

Delo učencev sem sproti spremljala. Pri vsaki skupini sem preverila, ali razumejo vprašanja in ali vedo, katere podatke morajo poiskati v knjigah. Če so imeli učenci težave, sem jih usmerjala, na kaj naj bodo pozorni in kje naj poiščejo odgovore. Svoje znanje so učenci dokazovali z zapisi odgovorov in z dodatno ustno razlago.

Primer ustne povratne informacije učencem

Učenci so na vprašanje, kaj menijo, ali otrok v maternici že diha, odgovorili pritrdilno.

Moja povratna informacija učencem: *Pravilno ste ugotovili, da otrok v maternici diha. V knjigah poiščite še, na kakšen način diha in preko česa mu to uspeva. Vas morda zanima, kdaj se otroku v maternici razvijejo pljuča? Kaj mislite, kdaj otrok prvič zadiha s pljuči? Svoje ugotovitve dopišite na list.*

Slika 4: Delo po skupinah.

3. skupina

RAZIŠČITE DRUGO POLOVICO NOSEČNOSTI.

V pomoč naj vam bodo knjige, lahko tudi internet. Poskusite najti odgovore na vprašanja:

- 1) Kam se odpravi nosečnica na pregled? *Ukoljnim se v porodnišnico.*
- 2) S katero napravo zdravnik pregleda, kako otrok raste? *Z ultrazvokom.*
- 3) V petem mesecu je otrok že zelo živahen. Kaj se dogaja v maternici? *Časne brcate in membrani karkolca*
- 4) Kaj mislite, ali otrok v maternici že lahko diha? *Da*
- 5) Kako mama čuti, da se otrok premika? *Ker časne brcate*
- 6) Kdaj je otrok pripravljen na rojstvo? Koliko je v povprečju velik in koliko tehta? Kako se pred rojstvom obrne? *9 mesecem velik je 50 cm tehta pa 3 kg*

Da je tu glava navzdol

Slika 5: Rešen učni list.

Poročanje skupin in dopolnjevanje znanja z vizualno predstavitvijo

Po delu v skupinah smo se zbrali na sredini razreda, se usedli na tla in člani skupin so po vrsti poročali o svojih ugotovitvah. Ostale člane skupin sem spodbudila, naj po poročanju zastavijo članom skupine vprašanja, kar jih še zanima in tako postanejo aktivni poslušalci. Poročevalci so med poročanjem uporabljali slikovni material in ilustracije iz knjig. V poročanje sem se vključila le, ko se mi je zdelo potrebno, da njihovo razlago dopolnim.

Po poročanju so učenci povedali, da jim je bilo delo z viri všeč, saj so v knjigah našli veliko novih informacij, ki so jih zanimale. Skupinsko delo se jim je zdelo uspešno, saj je vsak član skupine lahko prispeval informacije, ki jih je našel v knjigi. Učenci so bili s svojim delom po skupinah in delom z viri zadovoljni.

Za boljšo predstavbo smo si ogledali še nem posnetek razvoja otroka z naslovom *Tako izgleda spočetje otroka v telesu*. Na spletu lahko najdemo mnogo posnetkov, ki nazorno prikazujejo razvoj otroka. Učenci so bili nad posnetkom navdušeni. Pustila sem jih, da glasno komentirajo, razmišljajo in izražajo svoja mnenja.

Njihovi komentarji so bili:

- »Kako smo na začetku majhni!
- Podobni smo kuščarjem!

- *Si videl, imamo rep!*
- *Uau, poglej, dobil je prstke!*

Ob koncu posnetka smo ugotovili, da večina še nikoli ni videla filma, ki bi tako nazorno prikazoval spočetje in razvoj otroka v telesu.

Nekatere dele razvoja otroka smo poskušali prikazati s konkretnim materialom. Skupina, ki je raziskovala dvojčke, je razliko med razvojem enojajčnih in dvojajčnih dvojčkov prikazala s pomočjo plastelina.

Slika 6: Jajčeca in semenčice iz plastelina.

Ko smo spoznavanje razvoja otroka zaključili, so imeli učenci še kar nekaj vprašanj. V knjigah in na internetu smo poiskali odgovore na nekatera vprašanja. Na nekatera vprašanja so učenci poiskali odgovore tudi doma.

Zaključni del in samovrednotenje

V naslednji učni uri so učenci predstavljali odgovore na vprašanja, ki so jih poiskali doma. Nato so svoje znanje dokazovali na različne načine: odgovarjali so na vprašanja na učnem listu, razlagali so pomen novih pojmov, povezovali so sličice in pojme ter dopolnjevali besedilo. Vsi učenci so imeli dovolj časa za reševanje.

Spomnili smo se vprašanj in trditev, ki smo jih rešili in označili pred obravnavo nove teme.

Ponovno so odgovorili na zastavljena vprašanja, dopolnili nepopolne odgovore in zapisali odgovore pri vprašanjih, na katera prej niso znali odgovoriti. Pri tem so uporabljali zeleno pisalo, da vedo, kaj so dopolnjevali ali popravljali. Njihove odgovore sem pregledala in jih po potrebi dopolnila, ali so jih dopolnili sami, tokrat z rdečim pisalom. Nato so ponovno označili »obrazce znanja« pri enakih trditvah kot pred učenjem.

Ugotovili so, da sedaj vedo mnogo več, kot so vedeli prej. Večinoma so pobarvali zelene obraze.

Spomnili smo se na vprašanja, ki so jih učenci nanizali na začetku sklopa. Vprašanja, zapisana na lističih, sem ponovno razdelila učencem, ti pa so nato ustno odgovarjali na vprašanja. Učenci so zadovoljni ugotovili, da poznajo vse odgovore ali pa jih znajo sami poiskati v knjigah.

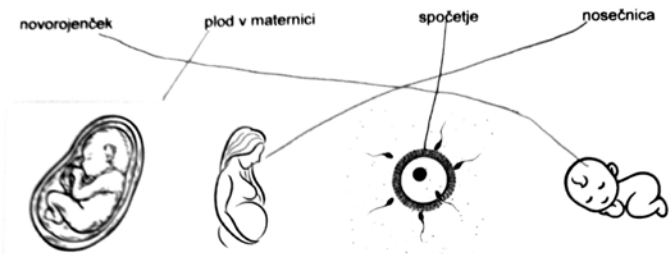
Čas je bil, da pogledamo naše »stopnice znanja«. Učenci so dobili nalogo, da lističe s svojimi imeni razvrstijo na stopnice, glede na kriterije uspešnosti. Učenci so nato razmišljali, kaj morajo storiti, da bodo svoje znanje še izboljšali in se pomaknili po stopnicah navzgor. Svoja razmišljanja so zapisali v zvezek.

Primer zapisa enega izmed učencev

Poznam in opišem fotografije. Razumem nove besede. Ko odgovorjam na vprašanja, moram odgovoriti bolj

Sličico poveži z ustrežno besedo.

novorojenček plod v maternici spočetje nosečnica

Razloži spodnje besede.

OPLODITEV
Ko se združita jajčece in spermocita

NOSEČNOST
Utrok se razvija v maternici

ULTRAZVOK
Naprava za gledanje dojenčka v trebuhu

PORODNIŠNICA
Žena se rodijo otroci

NOVOROJENČEK
Utrok ki se je ravnokar rodil

Slika 7: Dokazi učenja.

Najprej odgovori na vprašanja, nato v tabeli označi kakšno je tvoje znanje.

- 1) Kdo je potreben, da nastane otrok?
Mamica in očka
- 2) Razloži, kako pride do oploditve.
? Hči se združita, jajčec in spermija
- 3) Kako nastanejo dvojčki?
? V jajčecu ali v spermiji. Ali se eno jajčece razdeli na pol
- 4) Poimenuj del materinega telesa, v katerem se razvija otrok.
V trebuhu V maternici
- 5) Koliko časa traja nosečnost?
9 mesecev ✓
- 6) Kaj je popkavnica?
? Povezava med mamico in otrokom
- 7) Razloži, kaj je to ultrazvok?
Naprava za gledanje dojenčka v trebuhu ✓
- 8) Poimenuj dogodek, ko se otrok rodi.
Rojstvo ✓ Porod
- 9) Kako se imenuje otrok, ko se rodi?
Novorojenček ✓

PO OBRAVNAVI UČNE SNOVI			
TRDITVE			
Vem, kdo je potreben, da nastane otrok.			
Znam razložiti, kako pride do oploditve.			
Vem, kako nastanejo dvojčki.			
Znam poimenovati del materinega telesa v katerem se razvija otrok.			
Vem, koliko časa traja nosečnost.			
Vem, kaj je popkavnica.			
Znam razložiti besedo ultrazvok.			
Znam poimenovati dogodek, ko se otrok rodi.			
Vem, kako se imenuje otrok, ko se rodi.			

Slika 8: Samovrednotenje znanja (tabela).

natančno. Izboljšam se lahko tako, da večkrat preberem besedilo v učbeniku, si kaj označim in napišem v zvezek.

Sklep

Ob zaključku učnega sklopa pri spoznavanju okolja smo bili vsi zadovoljni. Jaz, ker sem na drugačen način, po načelih formativnega spremljanja, otroke spodbudila, da so bili bolj aktivni. Oni so bili tisti, ki so ob moji pomoči in usmerjanju spoznali, kako nastane otrok. Bili so ponosni, da so se sami učili s pomočjo virov. Odkrili so mnogo več, kot sem si sprva upala zamišljati.

Zadovoljni so bili tudi učenci, da so lahko sodelovali pri oblikovanju kriterijev uspešnosti, pri postavljanju naših stopnic znanja. Razumeli so, kaj se učijo in morajo znati, da bodo uspešni. Bili so izjemno motivirani, da pridejo na zadnjo, najvišjo stopnico. Sprejeli so moje sprotne povratne informacije, saj so jih usmerjale naprej. In nenazadnje so prvič poglobljeno razmišljali o tem, kako uspešni so in kaj morajo storiti, da bodo svoje znanje še izboljšali.

Njihova refleksija je bila spodbudna. Povedali so, da jim je bil takšen pouk všeč, saj so sami poiskali mnoge odgovore na vprašanja. Izrazili so željo, da bi se še večkrat učili na tak način. V spomin se mi je vtisnila učenka, ki je med odmorom prišla do mene in rekla: »Učiteljica, hvala. To je bilo nekaj najbolj zanimivega, kar sem se naučila.«

Prve izkušnje, ki sem jih v letošnjem šolskem letu pridobila z učenjem po načelih formativnega

spremljanja, so pozitivne in zagotovo bo takšen način dela moje vodilo pri nadaljnjem delu z učenci.

Viri in literatura

Holcar Brunauer, A. in drugi (2017). *Vključujoča šola – Formativno spremljanje v podporo vsakemu učencu*, 2. zvezek. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Holcar Brunauer, A. in drugi (2019). *Formativno spremljanje v podporo učenju – Vprašanja v podporo učenju*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Holcar Brunauer, A. in drugi (2019). *Formativno spremljanje v podporo učenju – Zakaj formativno spremljati*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Kolar, M. in drugi (2011). *Učni načrt. Program osnovna šola. Spoznavanje okolja*. [elektronski vir]. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno dne 20. 5. 2019 s http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_predsolsko_vzgojo_in_osnovno_solstvo/osnovno_solstvo/ucni_nacrt/.

Moj Video (b. d.). *Tako izgleda spočetje otroka v telesu*. Pridobljeno 20. 5. 2019 s <https://www.mojvideo.com/video-tako-izgleda-spocetje-otroka-v-tesesu/f57ce0daf93abe5b2214>.

Novak, L. in drugi (2018). *Formativno spremljanje na razredni stopnji*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.